

Mentalerklæringer er fulde af fejl

Information (S. 4)

Artiklen er leveret af Infomedia

Læsetid: 5 min.

3. April 2002

mentalerklæringer, retspsykiatri

[Print](#)

Af

Christina Agger

Elisabet Damkjær

Domstolene retter sig stort set altid efter mentalerklæringer - men det fører til forkerte domme, fordi erklæringerne ofte er fulde af fejl, mener et medlem af Retslægerådet

Mentalerklæringer er magtfulde dokumenter i danske strafferetssager. Så magtfulde, at dommerne stort set altid følger erklæringens konklusion.

Men det fører til forkerte domme, for op mod hver femte erklæring er fuld af fejl, vurderer to medlemmer af Retslægerådet.

Konsekvensen er, at kriminelle stemples som udviklingshæmmede, uden at de er det. Og at udviklingshæmmede placeres i fængsler, selvom de slet ikke er egnede til straf, påpeger retspsykiater Jens Lund, medlem af Retslægerådet.

At mentalerklæringer er væsentlige dokumenter i det danske retsvæsen, erkender både dommere og statsadvokater. Begge parter siger, at domstolene stort set altid følger erklæringernes konklusioner og anbefalinger.

»Jeg kan ikke mindes tilfælde, hvor det ikke er sket. Ligesom vi, så føler domstolene sig også

bundet af erklæringerne. Vi kan jo ikke betvivle sagkundskaben,« forklarer Karsten Hjort, statsadvokat for København, Frederiksberg og Tårnby.

Men retsvæsenets blinde tillid til mentalerklæringerne er et problem, mener Jens Lund. For som medlem af Retslægerådet oplever han, at erklæringerne er fulde af fejl.

En af Retslægerådets opgaver er nemlig at være en slags kontrolinstans i forhold til mentalerklæringer. Rådet har ikke præcist talt op, hvor ofte det finder fejl i erklæringerne, men Jens Lund skønner, at det sker i omkring 10 procent af tilfældene.

Hans kollega i Retslægerådet, næstformand Peter Kramp, skyder fejlprocenten til at være så høj som mellem 15 og 20.

I de fleste tilfælde drager mentalerklæringen en konklusion, der ikke er grundlag for. Det kan eksempelvis være, at den erklærer en person udviklingshæmmet, uden at undersøgelserne, der ligger til grund for denne konklusion, har været grundige nok, forklarer Peter Kramp.

Når Retslægerådet opdager fejl, skriver det til den psykiater, der har foretaget undersøgelsen. Om nødvendigt beder Rådet vedkommende eller en anden psykiater om at udarbejde en helt ny erklæring.

Men Retslægerådet har kun mulighed for at opfange fejl i to tredjedele af de mellem 600-700 mentalerklæringer, der udarbejdes hvert år. Den sidste tredjedel - svarende til mellem 200-230 erklæringer - kommer nemlig aldrig forbi det lægefaglige råd. De ender direkte i retten. »Det betyder, at der sker fejl. At der kommer forkerte afgørelser, fordi domstolene retter sig efter dårlige mentalerklæringer. De har jo ikke en kæft mulighed for at vurdere, om det er rigtigt, hvad der står i en mentalerklæring,« siger Jens Lund.

Kun retningslinjer

Landsdommer Holger Kallehauge vil ikke afvise denne påstand. Men han mener dog, problemet er langt mindre, end Jens Lund antyder.

»Spørgsmålet er, om problemet er så stort. Jeg tror nemlig ikke, at det er et tilfældigt udsnit af mentalerklæringerne, der kommer forbi Retslægerådet.« »Mit postulat er, at når en mentalerklæring ikke kommer forbi Retslægerådet, så er det fordi, den er meget oplagt. Hvis vi står med sager, hvor det handler om mere alvorlig kriminalitet, meget unge eller personer, vi ikke kender i forvejen, så er det mit gæt, at de fleste erklæringer går gennem Retslægerådet,« siger dommeren.

Den opfattelse deler statsadvokaterne, der ligesom forsvarerne kan anmode domstolene om at indbringe en mentalerklæring for Retslægerådet. Hvornår statsadvokaterne bør gøre det, har Rigsadvokaten udarbejdet retningslinjer for.

Efter dem bør Retslægerådet se mentalerklæringen i sager, hvor der er mistanke om, at den sigtede er udviklingshæmmet eller sindssyg eller i sager, der handler om meget alvorlig

kriminalitet - som eksempelvis drab.

Men der er ikke tale om lovfæstede regler. Kun retningslinjer.

Et rundspørge hos fem af de seks statsadvokater viser da også, at deres praksis er forskellig. Mens nogle helt og aldeles følger Rigsadvokatens retningslinjer, så vurderer andre statsadvokater fra sag til sag.

»Vi sender altid erklæringen til Retslægerådet ved meget grove forbrydelser som drab og sædelighedsforbrydelser. Ellers gør vi det ikke, hvis mentalerklæringen er meget klar,« fortæller Karsten Hjort, om den praksis, der følges af hans statsadvokatur for København, Frederiksberg og Tårnby.

Det betyder altså, at ikke alle sager, hvor den sigtede mistænkes for at være udviklingshæmmet eller sindssyg, ender på Retslægerådets bord.

Jens Lund er helt enig med landsdommer Holger Kallehauge og statsadvokaterne i, at det ikke er et tilfældigt udsnit af mentalerklæringerne, der forelægges Retslægerådet. Derfor tror han også, at de fleste fejl opdages, inden domstolene afgør sagerne.

»Men derfra og til at sige, at fejlprocenten er nærmest lig nul! Det tror jeg simpelthen ikke på. Det har jeg selv set for mange eksempler på det modsatte til,« udbryder Jens Lund.

Eksemplerne på fejldomme ser han både som medlem af Retslægerådet og i sit daglige virke som overlæge ved Retspsykiatrisk Ambulatorium på Psykiatrisk Hospital i Risskov.

Underlagt tavshedspligt

Jens Lund vil ikke give konkrete eksempler på disse fejldomme på grund af sin tavshedspligt som læge.

»Men jeg oplever, at vi får personer ind på ambulatoriet, som, vi mener, er udviklingshæmmede eller sindssyge. Ud af deres papirer kan vi se, at den er helt gal. Og at de har afsonet almindelige fængselsstraffe, fordi tidligere mentalerklæring har konkluderet, at de ikke er udviklingshæmmede eller sindssyge,« fortæller han.

Det samme oplever han i sager, der kommer forbi Retslægerådet.

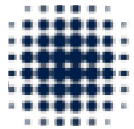
»De forkerte afgørelser kan også gå den anden vej. At en person er blevet idømt en særforanstaltning, fordi vedkommende er fundet sindssyg eller udviklingshæmmet uden at være nogen af delene,« fortæller Jens Lund.

Hvor ofte han støder på patienter, der tidligere har fået en fejldom, kan Jens Lund ikke sige.

»Jeg ved ikke præcist hvor mange, for jeg går jo ikke og sætter en streg, hver gang jeg oplever sådan en sag. Men det er i hvert fald nok til, at jeg kan sige, at det ikke er noget, der kun optræder hvert syvende år,« understreger han med dyb ironi i stemmen.

Fakta: Mentalerkæringer

- Hvert år bestiller de danske domstole mellem 600-700 mentalundersøgelser af personer, der er sigtede i straffesager. Undersøgelserne ender med skriftlige erklæringer. De skal blandt andet konkludere, om den sigtede var ved sine fulde fem eller for eksempel udviklingshæmmet eller sindssyg på gerningstidspunktet. Desuden skal erklæringen indeholde et forslag til, hvilken sanktion, retten bør idømme den sigtede - hvis altså vedkommende findes skyldig.

INFOMEDIA

Alt materiale i Infomedia er omfattet af lov om ophavsret og må ikke kopieres uden særlig tilladelse.